

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи давлатии

хукуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон,
д.и.н., профессор Шарифзода М.М.

Муҳаммад Шарифзода «01» 06 2022 с.

ХУЛОСАИ

кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии хукуқ, бизнес ва сиёсати
Тоҷикистон

Диссертасияи Рустамзода Завкиддин Рустам дар мавзӯи «Самтҳои асосии ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ» барои дарёftи дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.04 – проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилаӣ, инкишофи глобалий ва минтақавӣ дар кафедраи сиёсатшиносии факултети сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии Донишгоҳи давлатии хукуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон омода гардидааст.

Дар марҳалаи омода намудани диссертасия Рустамзода Завкиддин Рустам ҳамчун унвонҷӯи кафедраи сиёсатшиносии факултети сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии Донишгоҳи давлатии хукуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон фаъолият намуд. Ҳамзамон ўаз соли 2020 то имрӯз ба ҳайси асистенти кафедраи забонҳои ҳориҷӣ фаъолият менамояд.

Рустамзода З.Р. соли 2018 факултети сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқиро бо ихтисоси муносибатҳои байналмилаӣ ҳатм намудааст.

Роҳбари илмӣ - доктори илмҳои сиёсатшиносӣ, профессор Акмалова М.А., ба ҳайси декани факултети сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқӣ фаъолият менамояд.

Вобаста ба натиҷаҳои мухокимаи рисола хулосаҳои зерин қабул гардиданд:

Дар таърихи инсоният, муддати тӯлонист, ки муносибатҳои байналмилалӣ тарики ниҳодҳои маҳсусгардонидашуда ба роҳ монда шудааст, ки онҳо ҳамчун мақомоти муносибатҳои хориҷӣ шинохта мешаванд. Ин ниҳодҳо аз номи давлат баромад намуда, қисми таркибии дастгоҳи давлатӣ ба ҳисоб мераванд. Маҳз дар асоси бароҳмонии фаъолияти хориҷӣ тавассути мақомоти маҳсусгардонидашуда, давлат ҳамчун субъекти мустакили ҳуқуқи байналхалқӣ баромад менамояд. Аз солҳои 50-уми аспи XIX дар саҳнаи байналмилалӣ акторҳо ва иштирокчиёни нави муносибатҳои байналхалқӣ таҳти унвони созмонҳои байналхалқӣ зуҳур намуда, аз нимаи дуюми аспи XX ба субъекти мухимми ҳуқуқи байналхалқӣ мубаддал гардианд.

Дар пайванд бо ин шароит самтҳои нави муносибатҳои хориҷии давлат ва амалисозии сиёсати хориҷӣ пайдо гардианд, ки ба рушди босуръати дипломатия дар доираи созмонҳои байналхалқӣ, аз он ҷумла кувват гирифтани дипломатияи бисёрҷониба мусоидат намуданд. Албатта зуҳури самтҳои нав дар муносибатҳои байналхалқӣ, рушди босуръати дипломатия ва ҳамкориҳо дар доираи созмонҳои байналхалқӣ, фароҳам гаштани имконият барои бурдани сиёсати хориҷӣ дар доираи чунин созмонҳо аз болоравии нақши ин субъектҳо дар сатҳи байналмилалӣ дарак доданд. Аз ин рӯ, дар сатҳи ҷаҳонӣ ва минтақаҳои алоҳидаи олам дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ, фарҳангӣ, ҳарбӣ, молиявӣ ва г. созмонҳои байналхалқӣ таъсис гардианд, ки ҳамчун маркази ҳамоҳангзории фаъолият ва муносибатҳои қишварҳо дар риштаҳои муҳталиф баромад менамуданд. Тадриҷан нуғузи созмонҳои байналхалқӣ дар муносибатҳои байналмилалӣ афзуд ва онҳо ба субъектҳои мухим ва таъсиргузори сатҳи ҷаҳонӣ ва минтақавӣ табдил ёфтанд. Дар шароити имрӯза низ мо таъсири назарраси созмонҳои байналхалқиро дар самтирий ва рушди муносибатҳои байналмилалӣ мушоҳида менамоем. Ҳусусан, созмонҳои байналхалқӣ дар шаклгирии

сиёсати хориции кишварҳо ва фароҳам намудани фазои ҳамкорӣ миёни давлатҳои муҳталиф нақши муассир доранд. Боло рафтани шумораи созмонҳои байналхалқӣ ва навъҳои муҳталифи он дар шароити имрӯза аз таъсиргузории онҳо ба муносибатҳои ба йналмилалии мусир дарак медиҳад. Мувоғики додаҳои Солномаи созмонҳои байналхалқӣ (Yearbook of International Organizations) шумораи созмонҳои байналхалқӣ сол аз сол тамоюл ба болоравӣ дорад, ки бозгӯи муҳиммияти нақши онҳо дар муносибатҳои байналмилалӣ аст.

Зикр намудан зарур аст, ки дар муносибатҳои байналмилалии мусир созмонҳои байналхалқӣ ба сифати механизми фаъолияти якҷоя ва мувоғикагардидаи давлатҳо дар соҳаҳои муҳталифи ҳамкорӣ баромад менамоянд. Дар шароити имрӯза вазифаҳои хориции давлат, аз он ҷумла дар асоси иштирок ва фаъолияти он дар доираи иттиходияҳои муҳталифи байналхалқӣ амалӣ карда мешавад, ки ба рушду таквияти нерӯи давлат ва низоми ҳуқуқии он мусоидат намуда, истиқлолияти онро зери суол намегузорад. Ҳамин тарик, созмонҳои байналхалқӣ шакли устувори ҳамкориҳои байнидавлатӣ ва ташкиливу ҳуқуқӣ ба хисоб рафта, ҳамчун субъекти мустакили ҳуқуқи байналхалқӣ баромад менамоянд.

Аҳамияти мавзӯи интихобшуда дар он ифода мегардад, ки зарурияти омӯзиш ва баррасии на танҳо самтҳои нави ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ, масъалаҳои назариявӣ-методологии таҳқиқи мақоми имрӯзаи Тоҷикистон дар низоми сиёсии олам мавриди таҳқик қарор гирад, балки ҳусусиятҳои ташаккул, инкишоф ва таҳқими низоми ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити мусир нишон дода шавад.

Зикр намудан зарур аст, ки дар муносибатҳои байналмилалии мусир созмонҳои байналхалқӣ ба сифати механизми фаъолияти якҷоя ва мувоғикагардидаи давлатҳо дар соҳаҳои муҳталифи ҳамкорӣ баромад менамоянд. Дар шароити имрӯза вазифаҳои хориции давлат, аз он ҷумла дар асоси иштирок ва фаъолияти он дар доираи иттиходияҳои

мухталифи байналхалқӣ амалӣ карда мешавад, ки ба рушду тақвияти нерӯи давлат ва низоми ҳукуқии он мусоидат намуда, истиқлолияти онро зери суол намегузорад.

Ҳамин тарик, созмонҳои байналхалқӣ шакли устувори ҳамкориҳои байнидавлатӣ ва ташкиливу ҳукуқӣ ба хисоб рафта, ҳамчун субъекти мустакили ҳукуки байналхалқӣ баромад менамоянд.

Дар таҳқиқоти диссертационӣ, муаллиф бештар ба мукаррарот ва ҳулосаҳои назариётчиёни илмҳои сиёсӣ, мухаккикони барҷастаи Ғарб, рус, тоҷик ва ғайра, ки бевосита ба мавзуи таҳқиқотӣ рӯварӣ намудаанд, такя намудааст.

Максади асосии таҳқиқоти диссертациониро пажӯхиш, таҳлилу натиҷагирии самтҳои асосии ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ ташкил медиҳад.

Навоварӣ дар таҳқиқот мувофиқи гузориш ва ҳалли мушкилотҳои ҳамкориҳои иҷтимоиву сиёсии Тоҷикистон бо созмонҳои байналхалқӣ муайян карда шуда, дар ҷиҳатҳои зерин зохир мегарданд:

- ҷанбаҳои назариявии фаъолияти созмонҳои байналхалқӣ мавриди омӯзиш қарор дода шуда, ҷамъbast намудани бинишҳои назариявӣ амалӣ карда шудааст. Муаллиф дар асоси муайян намудани моҳият ва ҳусусиятҳои созмонҳои байналхалқӣ таснифоти хешро перомуни навъбандии созмонҳои байналхалқӣ пешниҳод намудааст;

- ҷанбаҳои назариявии ҳамкориҳои иҷтимоиву сиёсии давлат бо созмонҳои байналхалқӣ ба таври маҷмӯй ва фарогир мавриди баррасӣ қарор дода шуда, баҳогузорӣ гардидааст;

- ҳамкориҳои давлат бо созмонҳои байналхалқӣ ва дар ин замина вазъияту дурнамои истиқлолияти давлатӣ дар мархилаи ҷаҳонишавӣ таҳлил карда шуда, ин ҳолат мавриди баҳогузории объективӣ қарор гирифтааст;

- ба таври объективӣ ташаккул ва инкишофи сиёсати ҳориҷии Тоҷикистон дар самти ҳамкориҳо бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ

мавриди омӯзиш, таҳлил ва баҳогузорӣ қарор дода шуда, бартарӣ ва камбудихо дар ин самт ба таври объективӣ ошкор карда шудаанд;

- бо таҳлили ҳамкориҳои Тоҷикистон дар мисоли созмони алоҳидай байналхалқӣ, ба таври умумӣ, ба накш ва мақоми созмонҳои байналхалқӣ баҳои объективӣ дода шуда, камбудихои мавҷуда дар ин самт ошкор ва баррасӣ карда шудаанд;

* - бо омӯзиш ва таҳлили вазъи имрӯзai сиёсати хориҷии Тоҷикистон дар самти ҳамкориҳо бо созмонҳои байналхалқӣ такя намуда, инчунин вазъияти иҷтимоиву сиёсии Тоҷикистонро ба инобат гирифта, дурнамои ҳамкориҳои кишвар бо созмонҳои байналхалқӣ ошкор карда шудаанд.

Мукаррароти асосӣ, ҳулосаҳо ва тавсияҳои амалии таҳқиқотро метавон бо мақсадҳои таълимӣ ва фаъолияти мақомоту идораҳои давлатӣ, ки сиёсати хориҷиро амалӣ менамоянд, мавриди истифода қарор дод. Таҳқиқоти диссертационии мазкур инчунин барои дарки ҳамаҷонибаи роҳҳо ва доираҳои ҳамкориҳо бо созмонҳои байналхалқӣ дар шароити нави ҷаҳонӣ, бо назардошти мафиатҳои миллӣ ва давлатӣ мусоидат менамояд. Натиҷаҳои мазкур, инчунин метавонанд дар раванди омӯзиши предметҳои таълимии “Сиёсатшиносӣ”, “Сиёсати хориҷии Тоҷикистон”, “Хукумати Тоҷикистон”, “Ташкилотҳои байналхалқӣ ва минтақавӣ” ва гайра дар муассисаҳои таҳсилоти олии қасбӣ ба кор бурда шаванд.

Саҳми шаҳсии унвонҷӯи дарёғти дараҷаи илмӣ дар он ифода мейбад, ки интиҳоби мавзӯъ, таҳия ва таҳлили ҳамаҷонибаи таҳқиқоти диссертационӣ натиҷаи фаъолияти ҷандинсолаи илмӣ-таҳқиқотии муаллиф мебошад. Тамоми давраи татбиқи накшай корҳои таҳқиқотӣ бо иштироки бевосита ва пешниҳодҳои муаллиф сурат гирифтааст.

Рисолаи диссертационии Рустамзода Завқиддин Рустам таҳқиқоти мустакилона, ба таври эҷодкорона ба итномрасидаи пажӯҳиши илмие мебошад, ки аҳамияти назариявӣ ва амалиро доро буда, бо ҳусусиятҳои рӯзмаррагӣ ва навгониҳо фарқ менамояд. Диссертация бо дараҷаи

баланди методологӣ ва амалии таҳлили масъалаҳои ташаккул ва рушди хамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ ва хусусиятҳои инкишофи он фарқ менамояд ва ба самтҳои афзалиятноки рушди илм алокаманд мебошад. Ҳамаи пешниҳодот ва нуктаҳои илмӣ, хуносаву тавсияҳо асоснок буда, аҳамияти назарияйӣ ва амалий доранд.

Диссертатсия Рустамзода З.Р. дар мавзӯи «Самтҳои асосии хамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ» барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ барои дарёғти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ ба шиносномаи ихтисосҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯи ихтисоси 23.00.04 – проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилаӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ мутобикат менамояд.

Маколаҳои нашршуда ва автореферати кори диссертатсионӣ мазмуни асосии рисоларо инъикос менамоянд.

Муаллиф дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқот иштироки бевосита намуда, натиҷаҳои таҳқиқоти мазкурро мустакилона ҷамъбаст кардааст.

Маколаҳои илмии муаллиф, ки дар мачаллаҳои илмии тақризшавандай Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд:

1-М. Рустамзода З.Р. Акмалова М.А. Накши васоити аҳбори оммаи давлатҳои Аврупо дар ташаккули имиҷи Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / З.Р.Рустамзода // Аҳбори Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон. - 2020. – №2 (84).– С. 168-175.

2-М. Рустамзода З.Р. Созмонҳои байналхалқӣ ва истиқлолияти давлатӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ [Матн] / З.Р.Рустамзода // Аҳбори Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон. - 2020. – №4 (85). – С. 122-128.

3-М. Рустамзода З.Р. Давраҳои асосии ташаккул ва инкишофи созмонҳои байналхалқӣ [Матн] / З.Р.Рустамзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2021. - №6. – С. 53-59.

4-М. Рустамзода З.Р. Баъзе масъалаҳои рушди соҳаҳои иҷтимоӣ - сиёсӣ дар ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои байналхалқӣ [Матн] / З.Р.Рустамзода // Аҳбори Доңишгоҳи давлатии ҳукуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон. – Ҳуҷанд, 2022. – №2 (85). – С. 154-160.

Диссертасияи Рустамзода Завқиддин Рустам дар мавзӯи «Самтҳои асосии ҳамкориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо созмонҳои сиёсии байналхалқӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.04 – проблемаҳои сиёсии муносибатҳои байналмилаӣ, инкишофи глобалӣ ва минтақавӣ пешниҳод гардидааст, кори илмии анҷомёфтани орѓиналӣ мебошад. Он тамоми хусусиятҳои кори диссертациониро дар худ таҷассум менамояд.

Кори диссертационии мазкур ба экспертизаи даври дуюми муассиса пешниҳод карда шавад.

Хулоса, дар маҷлиси кафедраи сиёсатшиносии факултети сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии Доңишгоҳи давлатии ҳукуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон қабул гардидааст.

Дар маҷлиси кафедра 10 нафар иштирок намуданд. Натиҷаҳои овоздихӣ: “тарафдор” – 10 нафар, “муқобил” – нест, “бетараф” – нест.

Протоколи №10 аз 21-уми майи соли 2022.

Раиси маҷлис, мудири кафедраи
сиёсатшиносии факултети сиёсатшиносӣ ва
муносибатҳои байналхалқии ДДҲБСТ,
н.и.с., дотсент

Котиби маҷлис, н.и.с., дотсенти
кафедраи сиёсатшиносӣ

Имзоҳои Ш.Ш.Сайдзода

ва Ч.К.Якубовро

тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадро
ва корҳои маҳсуси ДДҲБСТ

Сайдзода Ш.Ш.

Якубов Ч.К.

Мирзояев И.Ҳ.